

λοσφών μας, ἢν ἀκολουθοῦσι καὶ ἐκμανθάνουσιν οἱ μεγαλείτεροι ἄνδρες τῶν γραμμάτων τῆς Εὐρώπης. Φαίνεται σὲ πρέσβυν ὁ Γ. ποὺ ἔπαθε ἀπὸ τὴν ἀσθέ νειαν τῶν Μαλλιαρῶν καὶ εὐχομαι νὰ ἱατρευθῇ ταχέως [σπολλάτη]. Μακρὰ ἀπὸ τὸν Γ. διότι εἶναι κολλη τικὴ ἀρρώστεια. Ἡ μακρὰ σου συνιστᾷ τὰ ἴδια καὶ ὅλοι ἐδῶ οἱ καλοὶ μας φίλοι καὶ ἀγαπῶντες μας. ο

••

Κάθε σκόλιο μού φαίνεται περιττό. Τὰ πράματα μίλοῦνε μοναχὰ τους. Ὁ ἀγαθὸς πατέρας συμβου λεύει τὸ παιδί του νὰ μ' ἀποφεύγῃ, σὰν οἱ Ὀρθαῖοι τοὺς λεπρούς, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο πὼς εἶμαι δημοτικιστής. Βέβαια, τέτοια βαθιστόχαστη σκέψη δὲ θὰ φύτρωνε μοναχὴ τῆς στὸ κεφάλι του. Κάποιοι τρανὸς δάσκαλος θὰ τὴ φύτρωνε. Σκέφτηκα νὰ τοῦ γραψῶ μὰ ἔπειτα εἶπα: τί φελοῦν οἱ γραφές; Ἰσως τὸν ψυχοπονεθῇ κανένας συμπατριώτης του καὶ τοῦ ἐξηγήσῃ πὼς οὔτε νὰ σκοτώσουμε στοχα στήκαμε ποτέ, οὔτε γιὰ δέσιμο εἴμαστε. Μὰ δὲ φταίει αὐτὸς ὁ δύστυχος· φταίνει εἰ δασκάλου οἱ συ κοφάντες. Ἀλήθεια, θέλανε σκότωμα αὐτοὶ οἱ δο σκάλοι.

Εaux-Vives, Φλεβάρης 1909.

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τὸ ἀστεροσκέπασμα
τῆς νύχτης ποὺ προβάλλει
τῆς ἡμέρας δείχνοντας
τὰ χαμένα κάλλη,

τὸ φωτοπερίχυμα
τοῦ φεγγαριοῦ ποὺ δείχνει
τοῦ χαμένου ἔρωτα
τὰ χαμένα ἴχνη·

μέσα στὰ περφόφυλλα
τοῦ μπάτῃ τὰ παιγνίδια
πδομοφίδες χαϊδέβουνε
καὶ κορμπολεξίδια·

στὸ νυκτοβασίλεμα
τοῦ ἀηδοῦ ἢ σφυρίχτρα
ἢ ἀνοιξιόγεννητη
καὶ ἡ νονοπνίχτρα·

ὅλον τὸν καιρὸ νὰ μένῃ εὐχρηστικμένη. Δὲ μπορούσε ποτὲ νὰ κρύψῃ μέσα τῆς κάπια κρυφὴ ταπεινώση, ὅταν γύρευε περίστασι νὰ πάσῃ ἕνα φιλὶ κλεφτό ἀπ' τὸν ξάδερφο Καραφωτιά. Καὶ τώρα θριάμβευε καὶ μπρὸς σὲ τοῦτον· δὲν τὸν εἶχε ἀνάγκη πιά, δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀκόμα νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὴν ἀδερφή, νὰ αἰσθάνεται ὀληθρὰ τὴν ὑπεροχὴ τῆς. Ἀπεναντίας ἐκεῖνη τώρα ἀναγνώριζε τὸ νικητὰ τῆς ἀπ' τὴν Κούλα. Ἡ περφόφυλλα τῆς δὲν τὴν ἔφινε νὰ τὴ φα νερώση καὶ λόγια ἐμπαιχτικά εἶχε μοναχὰ γιὰ τὸ νεόφερτο λοχία. Χερνέ μου τὸν πισλιά, σὰ νῆναι παραγκούνικα· τί κρεμάει τὸ ζουνάρι, τὸ σκιά μὰς κάνει; Τὰ μαλλιά τὰ κόβει πόλκα, σὰν τοῦ πα λιοῦ καιροῦ· τὰ μάτια του εἶναι σὰν κυλωρωτιές, τὰ χεῖλια του κρεμασμένα σὰν ἀράπικα, τὸ κορμί του βουτσὶ καὶ τὰ παρόμοια. Βρῆκε ἀκόμα πὼς βάζει καὶ τὸ μoustaki μὲ καραμπογιὰ καὶ ἀνακα λυψε πὼς τρώει καὶ τὰ νόχια του. Μὰ ἡ Κούλα δὲ σκοτιζέται, δὲν ἀπαντᾷ· ξέρει γιὰ τὸ τὸ λείει ἡ ἀδερφή τῆς. Τὴν πραγματικὴ τῆς γνώμη γιὰ τὸν καινούριο ἀγαπητικὸ τὴ δείχνει πὸς κελάρια ὁ λό γος ποὺ τῆς λείει καὶ τῆς ἐκνεκλεί: «Δὲ θὰ σὲ πάρῃ, κακομοίρα!»

«Ὅσο θὰ σὲ πάρῃ καὶ σὲνα ὁ πιλοχίας σου»,

καὶ τὰ ροδοκάντυλα
τοῦ δειλινοῦ ποὺ ἀνάφτει
σὲ πονώριο βασιλιά
μάγο νεκροθάφτη·

παίρνω ἀπόλα χρώματα,
παίρνω εἰκόνες, τόνους,
καὶ στολίζω ἀκούραστος
περασμένους χρόνους.

ΜΗΤΡΟΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΣΚΟΛΑΣΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ

Φίλε Νουμά,

Ἀναγάλιασα διαβάζοντας στὸ περασμένο σου φύλλο τὸ ἐξοχο «Γράμμα στὴ Μυριέλλα» τοῦ τρα νοῦ μας τοῦ Δασκάλου. Κριτικὴ, φυσικὰ, δὲ θὰ κάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀγράμμα· δὲ θὰ σοῦ πῶ πόσο με συγκίνησε ἡ τρυφεράδα τοῦ κ' ἡ ποιότητὴ του, μαζὶ καὶ ἡ ἐπιστήμη του—μὴ λυρικὴ ἐπιστήμη, ἔτσι νὰ τὴν ποῦμε, ὅπως εἶναι· ἀχνεχουμένη πάνου στὶς λου λουδέιες τοῦ τίς γραμμές. Ὅπως εἶπε ὁ Παλαμάς, τώρα τελευταῖα μαλιστα σὺ Νουμά, ὁ Ψυχάρης εἶναι ὁ πρῶτος πεζογράφος ποὺ ἀποχτήσανε τὰ νεο ελληνικὰ τὰ γράμματα. Ἀλήθεια τραγὴ ποὺ δε σηκώνει συζήτηση γιὰ ὅσους ξέρουνε νὰ διαβάσουν.

Ὡστόσο κατὶ ἄλλο, καὶ ὄχι τὰ δόναμα πικνί ματά μου, μὲ σπρώξανε νὰ σοῦ γράψω κατὶ ἄλλο ἀνώτερο ἀπὸ τὸ λυρισμὸ τοῦ με συγκίνησε στὸ «Γράμμα στὴ Μυριέλλα», καὶ τοῦτο εἶναι ὁ τελευ ταῖος τοῦ παράγραφος, ἐκεῖ ποῦ με τόση χάρη, μὰ καὶ μὲ τόσο κρυφὸ παράπονο, βεβαιώνει τὴν καλὴ κέρη πὼς εἶναι Σκολαστικός. «Τώρα πιά δὲ θὰ μοῦ τὰνκρίεστε πὼς εἶμαι σκολαστικός», τῆς λείει. Μὰ στή στιγμὴ χκαρχτηρίζει καὶ τὸ σκολαστικισμὸ τοῦ «ΣΚΟΛΑΣΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ». Νά, λοιπόν καὶ ὁ περιφημὸς ὁ σκολαστικισμὸς ποὺ σκανταλίζει τοὺς τάχῃ φιλελεύθερους στὴ γλώσσα, κεινοῦς δηλ. ποὺ τὴν ἀτυλμιά τους ἢ τὴν ἀναμειλιά τους τὴ χκαρχτηρίζουνε γιὰ ριζοσπαστισμὸ—καὶ καμαρώνουνε κούλας γιὰ δαύτους!

Ἔνα ξέρω νὰ σοῦ πῶ, φίλε Νουμά, καὶ σοῦ τὸ λέω νῆτα κτέτα, πὼς δηλ. τότε θὰ πάει τὸ ζή τημα μπροστά, τότε θὰ δώσουμε τὴν πνευματικὴ

λευτερίαν στὸ ἔθνος μας, ὅταν ὅλοι γίνουμε σκολα στικτοί—σκολαστικοὶ γιὰ τὸ καλὸ πάντα, ποὺ λείει καὶ ὁ Ψυχάρης.

Δικός σου
ΑΝΤΡΟΚΛΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ.—Θὰ μὰς δώσει ὁ φίλος ἀνταποκριτὴς τὴν ἀδεια νὰ προστέ σουμε δυὸ λόγια κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα του. Ὁ ἀγώνας τοῦ «Νουμά» ἴσια ἴσια γι' αὐτὸ γί νεται καὶ κεῖ τραβάει. Νὰ μὰς φέρει δηλ. ὅλους σιγὰ σιγὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανόνα γιὰ νὰ νασάνουμε λευτερώτερα καὶ νὰ δουλέψουμε γενναιώτερα, γιὰτὶ μοναχὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανόνα, ποὺ θὰ πεῖ κάτω ἀπὸ τὴ Λογικὴ, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια καὶ ἀπὸ τὴν Τάξη χαίρεται ὁ ἀληθινὰ λεύτερος τῆ λευ τεριά του. Σ' ἕνα περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά» (ἀριθ. 326, σελ. 7) σὶ «Παραγρα φακία» με πόνω γράψαμε δυὸ λόγια γιὰ τὴ γλωσσικὴ ἀναρχία ποὺ παρατηρεῖται ἀκόμα καὶ σὶς στήλες τοῦ Νουμά καὶ εὐκρηθί καμε νὰ μποῦμε ὅλοι μας σιγὰ σιγὰ καὶ με ὑποχώρησε (ἴσως τὸ ἐπὶθετο «ἀμοιβαῖες» νὰ μὴν ταίριαζε καὶ, ἀφοῦ κατὶ ἄλλο ἐννοοῦσαμε ὅταν τὸ γράψαμε· θέλαμε δηλ. νὰ ποῦμε «ἀβα ρία σὶς ἀδυναμίες μας») κάτω ἀπὸ ἕναν κοινὸ κανόνα, γιὰ ν' ἀρπάξουμε ἀπὸ τοὺς ἀντίθετους καὶ τὸ τελευταῖο ἐπιχείρημα ποῦ χουν καὶ τὸ μεταχειρίζονται ἐναντίο μας. Ὁ Κανὼνας ὑπάρχει· μὰς τὸ ἀπόδειξε ὁ Ψυχάρης θεοφάνερα με τὰ ἔργα του, καὶ μάλιστα με τὸ φρενιδό του καὶ φωτεινὸ τοῦ τὸν Πρόλογο, πὼς ὑπάρχει αὐτὸς ὁ Κανὼνας, καὶ κάτω ἀπ' αὐτόν τὸν Κανόνα δούλεψε πάντα καὶ θὰ δουλέψει ὅσο θὰ βγαίνει, ὁ Νουμάς—γιὰτὶ μοναχὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανόνα νιώθει τὴν ἀληθινὴν λευτεριά του, ἀδιαφορώντας ἂ μερι κοὶ τὴν τέτια λευτεριά τῇ θαρροῦνε σκλαβιά καὶ στενοκεφαλιά. Ὅ,τι ἄλλο νὰ ποῦμε πε ρισσεῦει, καὶ μάλιστα ὕστερ' ἀπὸ τὸ σημερονὸ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμά, ποὺ παραδεχόμεστε τίς ιδέες του πέρα πέρα ὅλες, χωρὶς τὴν παρα μικρότερη ἐπιφύλαξη.

συλογιέται ἡ Κούλα μέσα τῆς καὶ γελάει καὶ δὲν κόβει τὴ διάθεσή της. Εἶδες ἐκεῖ, σὰν κ' ἦταν βέ θαιη πὼς θὰ τὴν ἐπαινε ὁ Σκακρέλος, σὰν καὶ τὴ πίστεψε καὶ αὐτὸ ποτὲ μὴ τὰ σωστά της! Ἡ εὐ τυχία τῆς στιγμῆς ἔκαμε τόσο εὐλικρινὴ τὴν Κούλα, ἡ λάμψη τοῦ καινούριου ἔρξτῃ τῆς σὰ νὰ ριξε μιὰν ἀστραπὴν σὰ βέθῃ τῆς ψυχῆς τῆς καὶ στὸν κόσμον γύρω της καὶ τὸν βλέπει ἑστέρα καὶ ἀτύφλωτα καὶ ὁμολογᾷ σκακράτα με τὸν ἐαυτὸ της ποῖό λόγο καὶ σκοπὸ ἔχουν ὅλα αὐτὰ τὰ καμώματα καὶ τὰ μεπερδέματα, τὰ κυνηγήματα καὶ τὰ τρεζί ματα, τὰ γέλια καὶ τὰ δάκρυα, τὰ χκαρχίσματα καὶ τὰ κρυφτούλια. Παιγνίδι καθαρό γιὰ νὰ ξεχνέ ται ἡ πίκρα τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ γλυκύνῃ ἡ στερε μάρα τῆς καὶ ἡ σκληράδα. Ὅποιοι μπορεῖ ἄς χαρῇ μόνο περσότερο, ἄς ἀπολαψῇ τὴν ψεύτρα τῇ ζωῇ, τὴν ἄχαρη, τὴν ἀδικη, τὴ μάταιη μαζὶ καὶ ξελο γιάσρα. Κ' ἡ Κούλα βάλθηκε νὰ τὴ χαρῇ μὴ κ' ἤθερε τὴν περίστασι. Πιὸς ξέρει αὐριο τί θὰ φέρ' ἡ μέρα! Τυρανικήν χρόνὸ ἔλαχε ἀπ' τὴ ζευγεκία τοῦ Σκακρέλου, χαίρεται καὶ ἀπολαβεῖν τὴν με τὸ Σκακτοσιγώργο. Τούτος οὔτε τὴ ρωτᾷ ποῦ ἦταν σήμερ, οὔτε σκοτιζέται νὰ μάθῃ ποῦ εἶχε πάει ἐχτές καὶ ποῖον ἀπάντησε στὸ δρόμο, οὔτε τοῦ

καίγεται καρφὶ γιὰτὶ ὁ ἕνας ἔρχεται στὴν κούλια, ἡ ὁ ἄλλος κοιτάει σὰ παρὰθῶρά της. Φροντίζει μοναχὰ πὼς νὰ τὴν εὐχρηστίσῃ καλύτερα σὲ ὅ,τι τῆς χρειάζεται. Αὐτὲς τίς λίγες μέρες, ποὺ τὸν ἔχει, χόρτασε καὶ τὰ γλυκά, τὰ τρίγωνα καὶ τὰ πεπτιτσα. Ἡ τσέπη τῆς εἶναι γιομάτη πάντα ζα χαράτα καὶ ἡ Μαρὶὸ σκυλιάζει ποῦ τὰ βλέπει: «Ὅλο καὶ ματταλάς· δὲ σ' ἀπόστατε τὸ στόμα, δόλια!» Ἡ Κούλα δίνει καὶ σ' αὐτὴ γιὰ νὰ τὴ σκάζει πιότερο. Ὁ Σκακτοσιγώργος ἔφερε καὶ γιὰ τὴ Φρόσω μιὰ καινούρια τσίπκα. Ἀπ' τὸ πρῶτ ὡς τὸ βράδυ ἡ ζωὴ τῆς Κούλας εἶν' ἕνας θρίαμβος μετρο στὰ σὶς ἀδερφίς, καὶ γιὰ τὸν ἐαυτὸ της ἕνα γλυ κοκελάριττο ρυθμὶ μέσα σ' ἀροδαφινίς καὶ σὲ σμπε λίνες, κάτω ἀπ' τὸν πῖτ ἡσυχο καὶ ἀνέφελον ἄερα. Νὰ μὴν περνούσε μοναχὰ ἕνας ἴσκιος γερακιού ὡς ὥρες!

Γιὰτὶ, ὅσο περνᾷ οἱ μέρες, ἡ ἄγρια μορφή τοῦ βελτινοῦ λοχία ἀχνίει νῆντυχεῖ τὸ νῦ τῆς Κού λας, Ἡ πράξη τῶν δυὸ ὑπαξιωματικῶν δὲ θεωρεῖ ὅταν μεγάλῃ πρᾶγμα ἀπ' τὸ δικακτὴ τους. Οὔτε τὴν πειθαρχία πᾶτησαν οὔτε τὸν κανονισμὸ Λίγα γυαλιὰ κομμάτιασαν καὶ ἐνὸς πολίτη ἔπασαν τὰ μούτρα, βιολιτζὴ μάλιστα, παλιόγυρτου. Κι ὁ Σκα

[illegible]